

Список літератури

1. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия. – К.: МІГ «ИТЕМ лтд»: СП «АДЕФ-Украина», 2003. – 446с.
2. Ламанов С. В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства "Управління розвитком".- №1 (98). - 2011. - С.14-18
3. Сорока Р. Механізм управління оборотним капіталом торговельних підприємств// Регіональна економіка. -№4. - 2009. – С 201–203.
4. Соляник Л.Г. Організаційно-економічний механізм управління оборотними активами та джерелами їх фінансування [Текст] // Економічний вісник Національного гірничого університету. – № 4. – Дніпропетровськ: РВК НГУ. – 2011. – С. 48 – 57.
5. Шліхта В. М. Особливості використання системи збалансованих показників як інструменту впровадження інноваційних змін / В. М. Шліхта // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 8(122). – С. 243-249.

Одержано 13.12.16

УДК 336.1:334.012.64

**В.М.Попов, доц., канд. екон. наук, В.В.Ткаченко, магістрант
гр. ФК-15МЗ**

Центральнотехнічний національний технічний університет

Складові механізми фінансового забезпечення малих підприємств

У статті досліджуються особливості фінансування розвитку малих підприємств, теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами, визначаються складові механізми фінансування малого бізнесу та методи його фінансового забезпечення

мале підприємство, фінансові ресурси, фінансове забезпечення, фінансове забезпечення, механізм фінансового забезпечення, механізм фінансування малого бізнесу

© В.М.Попов, В.В.Ткаченко, 2016

Здійснення господарської діяльності, забезпечення формування відтворювальних процесів господарюючого суб'єкту невід'язно пов'язане з фінансовими ресурсами, що генеруються ним як на основі зовнішніх залучень, та і на основі внутрішніх генерацій. Виходячи з зазначеного, обґрунтування та вдосконалення механізмів фінансового забезпечення підприємств є завжди актуальною та затребуваною щодо досліджень вимогою. Дана проблема є багатогранною і механізми її вирішення мають суттєві відмінності, що залежать від умов господарювання, галузевої приналежності підприємств, організаційної форми, величини, механізмів розподілу відповідальності.

В даній статті ми зконцентруємо увагу на особливостях фінансування розвитку малих підприємств. Важливість такого напрямку досліджень пояснюється тим, що роль малого підприємства для розвитку економіки будь-якої держави надзвичайно важлива. Малі і середні підприємства переважають не тільки в економіці країн-членів ЄС, а також в економіці країн-членів організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і займають тут важливе місце. Так, 95% усіх підприємств у вказаних країнах є малими чи середніми, і вони забезпечують роботою 60-70% зайнятих. Такі підприємства провадять свою діяльність переважно у сфері послуг, особливо в торгівлі, гастрономії, в маркетингу, програмному забезпеченні, дослідженнях, освіті тощо) [1].

Щодо малих підприємств в Україні, то в 2014 році на них було зайнято 1689,9 тис.осіб, що становить 26,8% від загальної кількості зайнятих працівників на підприємствах України.

Статична позиція свідчить про те, що великі підприємства є більш ефективними. Це пояснюється не тільки їхньою величиною, а й отриманими доходами, оскільки середні затрати на виробництво продукції у них будуть нижчими, ніж у малих підприємств, що пов'язано з загальноекономічними втратами ефективності. З динамічної ж точки зору, ефективність малих підприємств в порівнянні з великими є вищою. Новоутворені малі підприємства виконують роль агентів обміну. Адже завдяки постійному виникненню на ринку, вони сприяють генерації нових ідей, впровадженню нових продуктів, видів діяльності, технологій тощо, і цим самим забезпечують постійну динаміку на ринку [1]. Малі підприємства позитивно впливають на поділ праці.

Щодо поняття фінансових ресурсів та фінансового забезпечення, то теоретичні розробки базуються на тому, що процес формування фінансового забезпечення посідає достатньо важливе місце в управлінні підприємством.

Фінансові ресурси у забезпеченні життєдіяльності підприємства є тим єдиним видом його ресурсів, які безпосередньо та з мінімальним часовим лагом перетворюються у будь-які інші ресурси [2] і виступають стимулом підприємницької діяльності, а також забезпечують грошовими коштами виробничий процес, кадрове забезпечення та використання трудових ресурсів, реалізацію комплексу маркетингових заходів [3]; забезпечують кругообіг виробничих, економічних та інших елементів підприємства та їх перетворення, зростають при завершенні стадії фінансового циклу, збільшуючи величину чистого грошового потоку [4], виступаючи необхідною умовою розвитку будь-якої організації. Управління ж фінансовими ресурсами зорієнтоване, у першу чергу, на забезпечення стабільних і життєво важливих фінансових потоків, пошук зовнішніх джерел фінансування за умови необхідності, оптимізації структури капіталу [5].

На думку О. Ф. Вожжової [6] та П. А. Стецюка [7], в якості окремих функцій фінансових ресурсів також можна виокремити наступні: забезпечення процесу виникнення підприємства та формування його стартового капіталу; формування ресурсного потенціалу та забезпечення необхідними ресурсами виробничої та інвестиційної діяльності; забезпечення реалізації фінансової стратегії підприємства, конкурентоспроможності та ефективності господарської діяльності; виконання фінансових зобов'язань, забезпечення його фінансової стійкості й платоспроможності; регулювання та перерозподіл фінансових потоків між структурними підрозділами та видами діяльності; надання нормативної (критеріальної) інформації для контролю, моніторингу та аудиту фінансових процесів та прийняття управлінських рішень щодо їх коригування.

Наукова література концентрує значну кількість розробок щодо механізму фінансового забезпечення (І.В.Авраменко, І.А.Бланк, І.Ю.Єпіфанова, О.О.Мазов, О.С.Немикіна, А.М.Поддєрьогін, П.А.Стецюк, Н.Чопко та ін.).

Слід зазначити, що в різних джерелах означення підходів фінансового забезпечення підприємства мають відмінності. На основі проведених нами досліджень таких відмінностей приходимо до висновку про те, що вони формуються під впливом галузевих та інших особливостей, що відрізняють суб'єкти господарювання чи процеси стосовно яких виникає необхідність фінансового забезпечення. Але переважна більшість авторів виділяє певну етапність досліджуваного процесу, основою якої є формування оціночних блоків, які дають можливість не тільки оцінити стан ресурсної бази суб'єкта господарювання, ефективності самого господарювання як основи ресурсного забезпечення та й, взагалі, його доцільності. До таких блоків відносяться аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, оцінка використання майна, структурний аналіз капіталу та аналіз самоокупності підприємства. При цьому Н.Чопко [8] зазначає, що для діагностики фінансового забезпечення підприємства доцільно використовувати такі критерії оцінки стану фінансових ресурсів підприємства, як: структура фінансового забезпечення діяльності підприємства, відповідність структури фінансуванню активів підприємства та склад резервів підприємства.

І.В.Авраменко стверджує, що система показників, яка обрана для оцінки фінансового забезпечення, повинна відображати фінансовий стан підприємства у довгостроковій перспективі, характеризувати загальну фінансову структуру підприємства і ступінь його залежності від кредиторів та інвесторів. До таких показників він відносить коефіцієнт фінансової незалежності (фінансової автономії), коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами, маневреність власного капіталу, фінансова стійкість, коефіцієнт покриття інвестицій, коефіцієнт структури довгострокових вкладень, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт структури повернутого капіталу [9].

Наведені та й більшість інших авторів, які опікувались проблемами фінансового забезпечення діяльності підприємств сходяться в думках з приводу того, що основою ефективною реалізації зазначеного процесу є здійснення аналізу фінансового стану, оцінка потреб і можливостей, і, на основі такого аналітичного процесу, обґрунтування найбільш ефективного складу капіталу та визначення

шляхів його формування.

Окрім того, загальна схема фінансового забезпечення, обґрунтована вченими-фінансистами та до якої більшість з них сходиться передбачає наступну етапність [10].

На першому етапі фінансового забезпечення діяльності підприємства з метою визначення проблем у його діяльності, що впливають на забезпечення необхідного рівня фінансування потреб, необхідним є проведення аналізу показників його фінансового стану.

Другий етап формування фінансового забезпечення передбачає здійснення аналізу показників структури фінансових ресурсів підприємства, оскільки їх достатній розмір та якісно сформована структура є джерелом його розвитку, визначає можливості розширеного відтворення, забезпечує фінансову стійкість і платоспроможність, впливає на формування оборотних активів [11].

Третій етап передбачає проведення аналізу грошових потоків, що виступає підґрунтям для прийняття правильних управлінських рішень стосовно досягнення ритмічності процесів їх генерування, визначення шляхів максимізації чистого грошового потоку та напруму, впливає на ефективність формування фінансового забезпечення діяльності підприємства.

На четвертому етапі формування фінансового забезпечення діяльності підприємств для визначення його стану у попередньому періоді та прийняття рішень щодо вибору обґрунтованої стратегії дослідниками пропонується здійснювати інтегральну оцінку складових фінансового забезпечення та її якісну інтерпретацію.

На п'ятому етапі необхідним є визначення типу стратегії формування фінансового забезпечення підприємства в залежності від його позиціонування.

Виходячи з вищезначеного, на етапі реалізації стратегії формування фінансового забезпечення пропонується здійснювати оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємства з використанням обраних критеріїв та визначати еластичність його грошових потоків.

Як і будь-який процес, процес фінансового забезпечення здійснюється за певних умов та під дією комплексу факторів.

В.М.Колосок [12] зазначає, що інструментарієм для фінансового забезпечення досягнення визначених цілей повинні служити фінансові

методи, фінансові важелі, нормативне, правове та інформаційне забезпечення.

Концентруючись на фінансовому забезпеченні малого бізнесу слід зазначити, що: «Механізм фінансування малого бізнесу – це система форм, методів і засобів впливу на процес фінансування їхньої діяльності. Він формується під впливом трьох складових: ринку, держави і підприємств.» [13]. На рис.1 зображено взаємозв'язок зазначених складових.

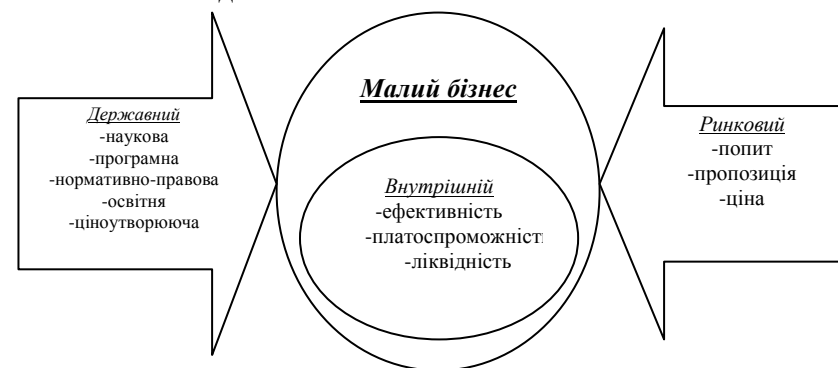

Рисунок 1 – Складові механізму фінансування малого бізнесу

Саме на цих складових базується система регулювання різноманітних напрямів діяльності малого бізнесу. При цьому державі відводиться провідна роль у сприянні спрощеного доступу малих підприємств до джерел фінансування шляхом впровадження схем, продуктів та програм державної підтримки малого бізнесу.

Таким чином, механізм фінансування малого бізнесу являє собою складну систему взаємодії ринкового, державного й внутрішнього механізмів.

Якщо конкретно щодо форм фінансового забезпечення, то А.Г. Бидик [14] їх поділяє на традиційні (самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування) та сучасні ринкові (інвестування, страхування, лізинг, франчайзинг, факторинг, форфейтинг, консалтинг, боргове фінансування, венчурне фінансування, емісія цінних паперів, кредитна кооперація).

Фінансове ж забезпечення підприємств малого бізнесу включає не тільки досить складні послідовно витримані управлінські процедури, але й методи та умови їх здійснення, нормативно-правову складову тощо. До методів фінансового забезпечення відносять: бюджетне фінансування, кредитування, самофінансування та ін. Фінансове забезпечення розглядають як процес, тобто сукупність ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату, що виконуються як підприємницькими структурами, так і органами державної влади, фінансовими інститутами щодо забезпечення фінансовими ресурсами сталого зростання підприємств малого бізнесу та підвищення їхньої ролі у вирішенні соціально-економічних завдань регіонів [13].

Пріоритетні напрями фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу визначені в Державній програмі сприяння розвитку малого підприємництва у відповідності до Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва» від 19.10.2000 р. №2063-III. Відповідно з названою програмою на регіональному рівні розробляються Комплексні програми розвитку малого підприємництва в областях, в яких визначаються напрями фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва та спрощення доступу малих підприємств до кредитних та інвестиційних ресурсів. Основні заходи реалізації фінансової, організаційної, інформаційної підтримки реалізуються на рівні регіонів.

Отже, на основі викладеного матеріалу, можливо зробити наступні висновки. Мале підприємництво і формальне організаційне його уособлення (мале підприємство) є важливим сегментом економічної системи, що, в значній мірі, амортизують та вирівнюють розриви та перепади її розвитку. При цьому зазначений сегмент в багатьох економіках займає лівову частку, часто визначає не тільки рівень зайнятості, а й ефективність використання ресурсів, їх мобільність. Малі підприємства більш схильні до венчурної діяльності, що часто є рушієм не тільки економіки, а й науково-технічного процесу.

Процес формування фінансового забезпечення посідає достатньо важливе місце в управлінні підприємством. Реальним втіленням ефективного фінансового забезпечення підприємства є проходження певних етапів оціночного характеру, які дають можливість оцінити

можливості та обґрунтувати оптимальні джерела та напрями використання фінансових ресурсів.

Механізм фінансування малого бізнесу являє собою складну систему взаємодії ринкового, державного й внутрішнього механізмів. Поряд з традиційними формами фінансування (самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування) малі підприємства мають можливість і часто використовують сучасні (з технологічної точки зору) форми, що дають їм можливість навіть в умовах недостатньої забезпеченості ресурсами і певних обмежень щодо доступу до технологій, інжинірингових процесів, забезпечувати їх запровадження та активне використання в господарській діяльності.

Список літератури

1. Боцьора Л.О. Фінансовий механізм розвитку малого підприємництва в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економічних наук: 08.00.08 / Людмила Олександрівна Боцьора; М-во освіти і науки України, Львівський національний університет ім.Івана Франка. – Львів, 2015.
2. Колесникова В.М. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах реформування податкової системи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук: спец. 08.06.02 / В.М. Колесникова. – Х., 2002. – 20 с.
3. Стыров М.М. Управление промышленными предприятиями на основе формирования и использования финансовых ресурсов (на примере Республики Коми): автореф. на соиск. учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05, 08.00.10 / М. М. Стыров. – М., 2010. – 26 с.
4. Мельнікова І. Є. Аналіз сучасних підходів до визначення сутності та структури фінансових ресурсів підприємства / І. Є. Мельнікова // Вісник КТУ. – 2011. – Вип. 29. – С. 28–30.
5. Когут Л.І. Особливості ресурсного забезпечення діяльності виробничого підприємства в сучасних умовах господарювання / Л. І. Когут // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2014. – № 1. – С.72–74.
6. Вожжова О.Ф. Оптимізація фінансових ресурсів акціонерних товариств у торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступен. канд. екон. наук: спец. 08.07.05 / О. Ф. Вожжова. – Д., 2004. – 21 с.
7. Стецюк П. А. Концептуальні основи формування системи управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк // Вісник сумського національного аграрного університету. – 2008. – № 1 (24). – С. 11–19.

8. Чопко Н. Діагностика стану фінансового забезпечення розвитку підприємства / Н. Чопко // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 503–506.
9. Авраменко І. В. Фінансове забезпечення як фактор розвитку конкурентоспроможності підприємства / І. В. Авраменко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 2 (26). – С.70–74.
10. Коцюрба О.Ю. Фінансове забезпечення діяльності підприємств житлово-комунального господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економічних наук: 08.00.08 / Ольга Юріївна Коцюрба; М-во освіти і науки України, Кіровоградський інститут розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». – Кіровоград, 2016.
11. Азаренкова Г.М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів: монографія / Г. М. Азаренкова. – К.: УБС НБУ, 2009. – 335 с.
12. Колосок В. М. Формування фінансового забезпечення стратегічного управління великих промислових підприємств / В. М. Колосок, К. М. Дроботіна // Вісник Приазовського державного технічного університету. – 2012. – № 1 (23). – С. 5–11.
13. Фастовець А.А., Фисун І.В. Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. / А.А. Фастовець, І.В. Фисун. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 302 с.
14. Бидик А.Г. Теоретична структура механізму фінансового забезпечення розвитку сільських територій / А. Г.Бидик // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3. – С. 156–162.

Одержано 28.12.16

УДК 69.003:338

Ю.І. Артюх, магістр гр. ФК-15-1,5М, І.Л. Загреба, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Стратегічне управління фінансами будівельного підприємства

У статті визначено сутність, завдання, зміст стратегічного управління фінансами та його значення для будівельного підприємства.

стратегічне управління, фінансова стратегія, фінансова стійкість

Нова економічна система, що формується в Україні в сучасних умовах і характеризується подальшим розвитком ринкових відносин, становленням конкурентного середовища в національній економіці, потребує активізації теоретичних досліджень та розробки практичних рекомендацій щодо вирішення проблеми забезпечення ефективного фінансового менеджменту на вітчизняних підприємствах.

Сьогодні, як ніколи, потрібне ефективне залучення значних обсягів коштів із зовнішніх джерел для фінансування діяльності вітчизняних підприємств будівельної галузі. Серед умов реалізації цього завдання можна зазначити надійність фінансового стану об'єктів інвестування, можливість отримання прибутку та забезпечення необхідних гарантій тим, хто має намір вкласти вільні кошти у розвиток будівельного сектора економіки України. Ось чому зараз актуального значення набуває питання розробки обґрунтованих прогнозів фінансового стану будівельного підприємства з урахуванням впливу численних факторів та визначення пріоритетних напрямків фінансової політики.

Теоретичні та практичні аспекти проблеми управління фінансами підприємств в умовах ринкової конкуренції досліджуються в працях вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців: М.С. Абрютиної,

© Ю.І.Артюх, І.Л.Загреба, 2016